

Siirtoväki teemana Pielisen altaan symposiumissa 22.9.2017

Pielisen altaan XXII symposiumin 22.9.2017 avaa Lieksan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Eero Kärkkäinen klo 13.

Vuonislahden kesän teatteriesityksessä peilattiin sodanjälkeistä elämää kirjailija Heikki Turusen tuotantoon liittyneen Maan veri -näytelmän yhteydessä. Kirjailija Antti Heikkisen dramatisoimaa näytelmää seurasi noin 2500 henkilöä.

Siirtoväen vaikutusta yhteiskuntaan käsitellään syvällisemmin syksyn Pielisen altaan Symposiumissa. Luovutetuilta alueilta joutui siirtymään muualle Suomeen noin 420 000 ihmistä. Enemmistö heistä oli saanut toimeentulonsa maataloudesta. Siirtoväen asuttaminen muodostui sodanjälkeisen jälleenrakennustyön kiireisimmäksi tehtäväksi. Karjalaisen siirtoväen "evakkojen" merkitys suomalaisen yhteiskuntaan on ollut suuri, mutta usein sen tiedostaminen on jäänyt sirpaleiseksi.

Pielisen altaan XXII Symposiumissa aihetta lähestytään neljän mielenkiintoisen luennoitsijan näkemyksellä.

FT HELI KANANEN

Filosofian tohtori Heli Kananen Suomen historian väitöskirjassa (2010) "Kontrolloitu sopeutuminen - ortodoksinen siirtoväki sotien jälkeisessä Ylä-Savossa (1946-1959)" on todettu, että ortodoksinen siirtoväen uusilla asuinsijoilla saaman vastaanoton piirteet on vaiettu

kansallista historiakuvaa rakennettaessa.

Kanasen mukaan siirtoväen sopeutuminen oli huomattavasti moni-ilmeisempi prosessi kuin tähän saakka on osoitettu. Karjalaiset ortodoksit saivat kokea myös yleensä karjalaisiin kohdistetut kielteiset ennakkoluulot. Heitä pidettiin muun muassa epäilyttävinä.

FL ASKO SAARELAINEN

Lieksan kansalaisopiston rehtorina toimiva Asko Saarelainen on kirjoittanut maaseudun muutoksesta tutkimusartikkeleissaan teoksissa "Rintamalta raiviolle – Sodanjälkeinen asutustoiminta 50 vuotta (1995)" ja "Omial mual Vierahal mual – Suojärven historia IV (2011)". Hän käsittelee teemaa myös Pielisen museon tämän kesän näyttelyssä Rajalla 400 vuotta.

JOENSUUN PIISPA ARSENI

Joensuun piispa Arsenin keskeisiin tehtäviin Suomen ortodoksisissa kirkossa kuuluu maahanmuuttajatyö. Isä Arseni (siviiliniimeltään Jorma Heikkinen) on tunnettu ikonimaalari ja ikonografian tuntija. Hän on julkaissut aiheesta useita teoksia.

Hän suoritti teologian lisensiaatin tutkinnon Itä-Suomen yliopistossa vuonna 2011, ja nyt työn alla on tohtorin

tutkintoon johtavat opinnot Jyväskylän yliopistossa.

KIRJAILIJA HEIKKI TURUNEN

Heikki Turunen on merkittävin sodanjälkeisen maaseudun kaunokirjallinen kuvaaja. Turusen raivaajasarja (Hupeli 1978, Kolmen hevosen mies 1981, Punahongan hehku 1982, Mustarinnan lapset 1985 ja Maan veri 1987) on myös vahva sosiaalishistorian tutkimus itäsuomalaisen maaseudun murroksen vuosista. Siirtoväkeä Turunen kuvaa teoksissaan "Kuokka ja kannel 2016" ja syksyllä ilmestyvässä uutuuskirjassaan "Vinoristin kansa".

REINO KONONEN, SUOJÄRVI-ASIAANTUNTIJA

Tapahtuman yhteenvetoa esittää evakkoperheeseen syntynyt, Suojärvi-tuntija Reino Kononen.

Reino Kuivalainen

Vuonislahden Taiteilijatalo ry

Suojärveläisen siirtoväen vaiheita paikkakunnalla sivuttiin kesän Maan veri – Rintamalta raiviolle -näytelmässä Vuonislahdessa.

Vapaa pääsy.

Vuonislahden karjalaiset

Vuonislahden tiiviisti rakennettuun kylään asettui yllättävän vähän siirtolaisia. Suuri osa evakoista sijoittui taajamien ulkopuolelle asutustiloille. Kylälle tulivat kauppias Valde Mauranen, taksiautoilija Yrjö Kaakkunen ja puolisonsa Maija, kirvesmies Santeri Mara puolisonsa Ailin kanssa, seppä Sorsa sekä Roope ja Martta Rummukainen.

Kylän luottokuski

"Olin 2 – 3 -vuotias, kun tulimme muistaakseni höyrylaivalla Vuonislahden rantaan. Taisi olla lehmä tai pari mukana," kertoo Jorma Kaakkunen, Yrjö Kaakkusen seitsemästä lapsesta vanhin. Isä Yrjö oli suojärveläinen, joka rintamalta palattuaan asettui ensin Kolin puolelle Hattusaaren ja muutti sieltä 1950-luvun alussa kylällemme. Yrjö Kaakkunen rakensi talon kyläraitin varteen lähelle Kirkkolan risteystä. Hän oli yksi kylän kolmesta taksiautoilijasta Niilo Pönkän ja Olli Korhosen lisäksi. Maija hankki lisäelantoa ompelemalla vaatteita kyläläisille. Hän menehtyi varhain vähän yli neljäkymmenvuotiaana ja Yrjö jäi yksin selviytymään seitsemän lapsen kanssa.

Yrjö Kaakkunen oli rehti ja luotettava kansanmies, joka ei levitellyt kylälle taksissa kuulemiin asioita. Yrjön huolellisuudesta kertoo Heikki Turusen eräässä kirjassaan käyttämä vertaus "puhdas kuin Kaakkusen taksi". Jorma

kertoi, että isän autot olivat aluksi venäläisiä Volgia ja Moskvitsheja kunnes autoja alkoi saada länsimaista, jolloin taksiksi hankittiin Mersu. Kyläläisten arvostus Yrjö taksia kohtaan näkyy siinäkin, että vähitellen muut pirssit lopettivat toimintansa ja Yrjö Kaakkunen jatkoi toimintaa yksin.

Aito kyläkauppias

Kauppias Valde Mauranen solmi avioliiton kylän silloisen kauppiaan tyttären Elma Reijosen kanssa ja pariskunta muutti Vuonislahden 1945. Valde oli kotoisin Repolasta ja työskenteli ennen Vuonislahden muuttoa Lieksan kauppayhtiöllä. Hänen isänsä oli laukkukauppias Maurojef ja Valden isä otti käyttöön nimen Mauranen. Elma ja Valde olivat aluksi töissä Reijosen kaupassa, kunnes rakensivat oman kaupan 1950.

Maurasen kauppa oli neljäs Vuonislahdessa. "Kauppojen välinen kilpailu oli kova ja uuden kaupan ilmaantuminen aiheutti suurta kateutta," kertoo Valden ja Elman vanhin tytär Riitta Turunen, joka miehensä Eeron kanssa jatkoi myöhemmin kaupan pitoa. "Katkeruutta aiheutti erityisesti se, että Valde hyväsydämisenä miehenä antoi velkaa siirtolaisille. Evakoita väheksyttiin eikä heitä pidetty luotettavina. Siirtolaisia oli asiakkaina paljon, maanluovutus kalvoi mieltä. Meitä lapsia haukuttiin ryssänuskoisiksi. Erotuimme

joukosta, sillä me ortodoksit kävimme Aili Maran luona uskonnotunneilla. Kouluun oli välillä vaikea lähteä." Käyttätyminen evakkoja kohtaan muuttui, kun he pääsivät uudessa kodissaan ns. omilleen.

Valte oli puhelias sutkauttelija ja armoton kauppias. Kaupankäynnin lisäksi hän oli innostunut järjestömieheksi ja toimi mm. Valtakunnan kauppiasliiton hallituksessa. Kylällä hän veti Vuonislahden urheilijoita ja järjesti hiihtokilpailuja ja painiotteluita. Iltamaperinne oli kylällä vilkasta eikä sellaisia iltamia ollut missä Valte ei olisi esiintynyt. "Isän ajatuksissa olivat aina ensin muut eikä hän halunnut kenellekään mitään pahaa," kertoo Riitta. Valte löysi aina enemmän valoa kuin varjoja elämästä.

Vuonislahden kylän siirtolaisista tuli merkittäviä toimijoita kylällä. Sekä Yrjö Kaakkunen että Valde Mauranen olivat kunnioitettuja kyläläisiä, joita ei vieroksuttu syntyperänsä ja siirtolaisuutensa takia. Vuonislahden kylän elämään heidän toiminnallaan on ollut suuri merkitys. "Karjalaisten perheyhteys oli vartaansa vailla ja mallina meille muille," sanoo kauppias Riitta. "Samassa huushollissa elivät niin mammat ja papat kuin miniät ja anopit. Entäs vieraanvaraisuus! Pöydässä oli aina sen seitsemää sorttia ja kahdeksas käännettyä."

Anu Penttinen

Evakkotie

Evakkotie on osa opettaja Rauha Rynnäsen laajempaa näyttelyä "Muistot ovat laulua sydämen kielen" ja näyttely liittyy Pielisen altaan symposium – teemaan "Evakot -siirtokarjalaisten vaikutus yhteiskuntaan."

22.- 23.9.2017,
Vuonislahden seurojentalo

